

Olha Turchenko. Assurances of Security and Guarantees of the Security of Ukraine in Conditions of Armed Aggression

A reliable guarantee of a safe future for Ukraine and ensuring its right to security is the presence of its own powerful military forces, joining NATO and clear security agreements with strong states.

The article provides a critical analysis of the content of the Budapest Memorandum, security cooperation agreements concluded in pursuance of the 2023 Joint Declaration of Support for Ukraine by the Group of Seven (G7) countries and other security documents concluded with the participation of Ukraine or Ukraine, regarding the availability of real security guarantees and mechanisms for protecting the sovereignty, independence and territorial integrity of Ukraine.

In the article, the author concludes that the Budapest Memorandum must be considered a binding international agreement containing certain assurances of security for Ukraine, but not containing an appropriate mechanism for the real protection of the sovereignty, independence and territorial integrity of Ukraine.

Based on the results of the analysis of the latest agreements and other security documents concluded with the participation of Ukraine or in relation to Ukraine, it has been established that their cross-cutting theme is Ukraine's clearly defined course towards European and Euro-Atlantic integration, the implementation of which is seen through the implementation of logically combined strategic and tactical tasks.

It has been proven that, firstly, security cooperation agreements concluded by Ukraine with 9 countries (with the United Kingdom, Germany, France, Denmark, Canada, Italy, the Netherlands, the Republic of Finland, the Republic of Latvia) in pursuance of the Vilnius agreements of 2023, as long-term agreements with clearly defined areas of cooperation in military and non-military, political, financial, humanitarian and other spheres, towards reforms, distribution of obligations and responsibilities between partners, aimed at strengthening support and protection of Ukraine on the path to membership in NATO and the EU; secondly, one of the main points of all agreements is support for Ukraine in the process of gaining full membership in NATO and a clear promise to support Ukraine as long as necessary to restore its territorial integrity and protection from the aggressor.

It is substantiated that these agreements cannot be considered as purely «safe» agreements or «security guarantees» in the understanding of the North Atlantic (Washington) Treaty of 1949, nor are they a substitute for NATO membership.

Keywords: *security, security agreements, security guarantees, martial law, aggression, European integration, Euro-Atlantic integration, public policy, reconstruction.*

УДК 340.12:342.727

DOI 10.31558/2786-5835.2024.1.11

Фурман Віталій Васильович,

здобувач ступеня «Доктор філософії»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

**ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ В СИСТЕМІ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА**

Стаття присвячена дослідженню сутності, змісту і структурних елементів права на інформацію, а також визначення місця та ролі цього права в системі конституційних прав людини і громадянина.

Визначено, що право на інформацію є комплексним правом людини і передбачає можливість вільно здійснювати з нею будь-які не заборонені законом дії (отримання, користування, зберігання, поширення, перетворення), у разі, якщо вони не загрожують інформаційній без-

пеці особі, суспільству та державі, та розглядається як інструмент забезпечення прав, що сприяє громадській участі або дає змогу людині та громадянину реалізовувати інші свої права. Основними структурними елементами права на інформацію є: право збирати, право зберігати, право використовувати та право поширювати інформацію усно, письмово або іншим способом – на свій вибір, які структуруються в інші численні інформаційні права.

У статті доведено, що закріплене в Основному Законі України право на інформацію є сполучною ланкою всієї системи конституційних прав і свобод, а також можливості їх реалізації. Право на свободу думки і слова та інформацію в будь-якій формі треба розглядати як особисте право кожної людини, незважаючи на те, що у разі отримання чи поширення інформації під час виборів різного типу його можна характеризувати як політичне право громадянина, а також можна віднести й до культурних прав людини, зокрема з огляду на право кожного на освіту.

Автором підкреслено, що право на інформацію, згідно з формулюванням низки правових актів, входить як складник до права на вільне вираження кожним своєї думки, однак з огляду на значимість права на інформацію та його роль в сучасному світі можна говорити про його самостійність у системі конституційних прав людини і громадянина, яке пов'язане зі свободою слова, свободою вираження думок, ідей, поглядів і переконань та сприяє реалізації цих свобод і здійсненню багатьох інших прав людини.

Ключові слова: права людини, правова держава, конституційне право на інформацію, доступ до інформації, гарантії здійснення та обмеження права на інформацію, інформаційне право, реалізація права на інформацію.

Постановка проблеми. Існування людини неможливе без постійного обміну інформацією з навколишнім світом, тому право на інформацію у найбільш загальному розумінні є природним правом людини та необхідною умовою її існування.

Не буде перебільшенням стверджувати, що реалізація права людини і громадянина на інформацію, забезпечення вільного доступу до інформації, що має суспільне значення, інформаційна відкритість органів влади є найважливішими умовами та критеріями функціонування правової держави. Саме реалізація цього конституційного права забезпечує реальну, а не формальну участь громадян у житті держави.

Треба підкреслити особливе значення цього права: воно виступає сполучним елементом усієї системи основних прав та свобод людини і громадянина. Тільки за умови його дотримання можна говорити про фактичну реалізацію особистих, політичних, соціальних, економічних, екологічних та культурних прав та свобод людини і громадянина.

Звідси випливає, що за відсутності вільного доступу людини і громадянина до інформації, за інформаційної закритості, «непрозорості» органів державної влади та місцевого самоврядування весь комплекс демократичних інститутів легко може набути декларативного характеру, тому дуже показово, що дискусії про подальший розвиток громадянського суспільства та політичного процесу в Україні значною мірою сфокусовані на проблемах реалізації права людини і громадянина на інформацію.

Передумовою законодавчого закріплення права на інформацію є об'єктивна необхідність правового забезпечення задоволення різних потреб людини, суспільства, держави. Закріплюючи це право, держава не просто визнає одне з основних природних прав і бере на себе відповідальність щодо його захисту, а й має всіляко сприяти постійній та повсюдній його реалізації.

Право на інформацію безпосередньо пов'язано зі становленням та розвитком інформаційного суспільства. Наша держава та її громадяни все активніше долучаються до міжнародної інформаційної взаємодії.

Соціальна, демократична, правова держава інформаційну відкритість розглядає в якості одного з провідних принципів організації та існування як громадянського суспільства, так і держави загалом, що у певний спосіб відображено у міжнародних документах. Так, відповідно до статті 19 Загальної декларації прав людини: «кожна людина має право на свободу переконань та на вільне вираження їх; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань і свободу шукати, отримувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами та незалежно від державних кордонів» [1].

Право на інформацію – комплексне поняття, що включає сукупність прав з пошуку, отримання, зберігання, виробництва, використання, передачі, поширення та охорони інформації, надає широку можливість вільно вчиняти з нею будь-які не заборонені законом дії, за умови наявності інформаційної безпеки держави, суспільства та людини.

Право на інформацію характеризується не лише різноманітністю видів дозволеної поведінки, а й суб'єктивним складом такого права. Суб'єктивне право на інформацію можуть мати людина; держава; юридичні особи та організації, які не мають статусу юридичної особи. Зазначимо, що кожній категорії суб'єктів властиві певні суб'єктивні права на інформацію. Наприклад, право на інформацію, що становить державну таємницю, може мати тільки держава, якій не може належати комерційна таємниця, а власником особистої таємниці може бути лише фізична особа.

Інформаційна відкритість та державна безпека, на думку окремих авторів, де-факто є протилежними явищами, з чим не можна погодитися, оскільки, на наш погляд, у демократичному суспільстві це взаємопов'язані явища, тому що відсутність вільного доступу до інформації, неможливість її використовувати, поширювати, зберігати тощо можуть негативно вплинути як загалом на суспільство, так і на окрему особу та державу, що може значно погіршити ситуацію, незважаючи на певні досягнення, блага, які вже існують.

Останнім часом, навіть враховуючи нові виклики та загрози, які виникли в процесі реалізації права на інформацію, зокрема під час дії правового режиму воєнного стану в нашій державі, треба зазначити певні позитивні зміни у проце-

сі застосування досліджуваного права. Водночас не можна не звертати увагу на існування певних проблем щодо реалізації та забезпечення права людини на інформацію, що вимагає ґрунтовного та комплексного дослідження та доводить актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реалізації конституційного права на інформацію та дослідженню проблем, пов'язаних зі становленням та забезпеченням цього права, присвятили свої праці такі науковці: Ю. Барабаш, І. Бачило, С. Бобровник, Ю. Богдан, Н. Заяць, Б. Калиновський, А. Колодій, В. Копейчиков, Б. Кормич, В. Кравченко, Н. Кушакова-Костицька, І. Кушнір, В. Лемак, Л. Наливайко, О. Нестеренко, Н. Оніщенко, С. Погребняк, А. Політанський, П. Рабінович, Л. Рудник, В. Савчин, О. Скрипнюк, В. Тацій, В. Федоренко, В. Цимбалюк, І. Чиж, Ю. Шемшученко й інші. Однак через стрімкий розвиток інформаційного суспільства, появу нових форм інформаційних відносин, нові виклики сучасності недостатньо дослідженими є питання, пов'язані з особливостями правового регулювання цього інституту, актуалізуються питання реалізації цього конституційного права та вдосконалення механізму його забезпечення в контексті світової практики та європейським традиціями конституціоналізму.

Мета статті полягає в дослідженні сутності, змісту, структурних елементів права на інформацію, визначення місця та ролі досліджуваного права в системі конституційних прав людини і громадянина на основі аналізу міжнародних правових актів та конституційних норм.

Виклад основного матеріалу. Усі сфери нашого життя так чи інакше пов'язані з наявністю інформації, що означає, що кожна область, крім матеріальних об'єктів, несе й інформаційну наповненість. Функціонування будь-якої організаційної системи у світі не може відбуватися без наявності відомостей про неї. Кожну людину оточує інформація різних видів.

Конституція України не використовує словосполучення «право на інформацію», що призводить до певних труднощів під час правозастосовної діяльності.

Лише в частині 2 статті 34 Основного Закону України розкрито зміст права на інформацію: «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір» [2].

Для ґрунтовної характеристики досліджуваного конституційного права передусім варто зупинитися на дефініції «інформація».

Термін «інформація» походить із латини і означає «роз'яснення, поінформування». Загалом таке поняття може мати сенс відповідно до сфери, в якій воно застосовується, тому існують різні підходи до визначення поняття інформації, наприклад, у науці, побутовому житті, технічній сфері і т. ін.

Інформацію можна розуміти як будь-які дані, відомості (знання, виражені у сигналах, повідомленнях тощо), що цікавлять будь-кого.

Існує чимало визначень терміна «інформація», залежно від підходу, за яким воно розглядається. Наприклад, інформація – це усвідомлені відомості про навколишній світ, які є об'єктом зберігання, перетворення, передачі та використання; відомості про світ і процеси, які відбуваються в ньому; певне повідомлення про щось або когось; сукупність даних, повідомлень, які є об'єктом зберігання, переробки і передачі та ін.

Варто зазначити, що одне й те ж інформаційне повідомлення для різних людей може нести різну за змістом і обсягом інформацію. Така відмінність залежить від накопиченого досвіду, знань та рівня інтересу людини до нього.

У юридичній літературі існує два основні підходи до визначення права на інформацію – вузький та широкий. У вузькому значенні під правом на інформацію розуміється лише право на отримання чи доступ до інформації. У широкому значенні – не лише отримання чи доступ до інформації, а й інші суб'єктивні права, спрямовані на інформацію чи будь-які дії з нею (зберігання, отримання, збирання, поширення, використання, охорону та інші дії).

Отже, право на інформацію – це право повідомляти про щось шляхом здійснення інформаційної діяльності, право розповсюдження, володіння, отримання, збирання, зберігання, використання, переробки будь-яких відомостей.

Таке розуміння права на інформацію пов'язано з іншими правами, що прямо передбачено ч. 1 ст. 34 Конституції України, а саме: «правом на свободу думки і слова та вільне вираження своїх поглядів і переконань» [2].

Саме такий підхід до розуміння права на інформацію (right of access to information) міститься у міжнародних актах, визнається правом людини, розглядається як свобода самовираження і є важливим механізмом реалізації основних прав людини і громадянина.

Зокрема, згідно зі ст. 19 Загальної декларації прав людини 1948 р.: «кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів» [1].

Подібне формулювання міститься й у ч. 2 ст. 19 Пакту про громадянські та політичні права 1966 р.: «Кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір» [3], ч. 1 ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р.: «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стат-

тя не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств» [4], ч. 1 ст. 13 Американської конвенції з прав людини 1969 р.: «Кожна людина має право на свободу думки та висловлювання. Це право включає свободу шукати, отримувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї незалежно від державних кордонів, усно, письмово або за допомогою друку, або художніх форм вираження, або іншими способами на свій вибір» [5].

У певних міжнародних актах, спрямованих на захист прав окремих категорій населення (зокрема дітей, національних меншин) право на інформацію розглядається як складник свободи вираження поглядів, зокрема, якщо звернутись до Конвенції про права дитини 1989 р., то йдеться про право на пошук, отримання та передачу інформації: «Дитина має право вільно висловлювати свої думки; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію та ідеї будь-якого роду незалежно від кордонів в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі творів мистецтва чи за допомогою інших засобів на вибір дитини» (ч. 1 ст. 13 Конвенції) [6].

Рамкова конвенція про захист національних меншин 1995 р. передбачає право таких осіб на свободу вираження думок, отримання та обмін інформацією своєю мовою: «...право на свободу виявлення поглядів кожної особи, яка належить до національної меншини, включає свободу дотримуватися своїх поглядів та одержувати і поширювати інформацію та ідеї мовою своєї національної меншини без втручання держави і незалежно від кордонів. Сторони забезпечують, в рамках своїх правових систем, щоб особи, які належать до національної меншини, не дискримінувалися у їхньому доступі до засобів масової інформації» (ч. 1 ст. 9) [7].

Теорія конституційного права для характеристики системи прав та свобод людини і громадянина використовує певну їх класифікацію, проте єдиного підходу до виокремлення окремих груп не вироблено, що пояснюється різними підходами науковців до визначення єдиних критеріїв їх класифікації – одні дослідники пропонують широкий підхід, інші обмежуються загальними ознаками. Сам же Основний Закон України також не містить критеріїв чіткого їх розмежування, проте більшість фахівців поділять думку, що всі права та свободи людини і громадянина, закріплені на конституційному рівні, можна об'єднати в чотири групи – особисті (громадянські), політичні, соціально-економічні та культурні права та свободи.

Сьогодні в юридичній літературі можна виділити два основні погляди у вивченні права людини та громадянина на інформацію. Згідно з одним із підходів, який ми підтримуємо, право людини і громадянина на інформацію є складником свободи слова, і це обґрунтовується тим, що свобода слова складається з право-

чинів, які охоплюють різні форми поширення думок та інформації і є прямим наслідком розвитку теорії та практики свободи слова.

Конституція України *кожному* гарантує «право на свободу думки і слова та право на інформацію в будь-якій формі» (ч. 1 та 2 ст. 34), тому воно, безумовно, є правом кожної особи.

Такий підхід повністю збігається з позиціями Європейського суду з прав людини, який визнає за кожною особою (незалежно від мети – користь, політична пропаганда, релігійна діяльність та ін.) право на його реалізацію.

Вважаємо, що застосувати право на освіту (ст. 53 Конституції України) та свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості (ст. 54 Конституції України) неможливо за відсутності певної інформації, тому право на інформацію в контексті реалізації вказаних прав можна розглядати і як культурне право.

Навряд чи можна реалізувати конституційні та суто політичні права, як-от право на об'єднання у політичні партії (ст. 36), «право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» (ст. 38), «право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації» (ст. 39) [2], без можливості доступу до відповідної інформації, тому саме в цьому контексті право на інформацію належить до політичних прав громадян.

Як правильно зазначає Н. Ткачук, право на інформацію у тому чи іншому вигляді наявне й в інших статтях Конституції України, а саме:

- свобода від цензури (ст. 15);
- право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31);
- право на недоторканність особистого і сімейного життя (ст. 32);
- право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34);
- право на свободу світогляду та віросповідання (ст. 35);
- право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 41);
- право на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23);
- право на повагу до гідності (ст. 28);
- право на свободу об'єднання (ст. 36);
- право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38);
- право на зібрання (ст. 39);
- право на звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування (ст. 40);

- свобода літературної, художньої, наукової творчості (ст. 54);
- право знати свої права та обов'язки (ст. 57) та інші [8, с. 25].

Право на інформацію є основоположним правом по відношенню до всіх інших конституційних прав і свобод, з точки зору їх використання та застосування, адже їх забезпечення та реалізація неможливі без повної, достовірної інформації щодо змісту, особливостей кожного окремо взятого права та свободи.

Поділяємо позицію Л. Вакарюк, що: «Аналіз змісту статті 34 Основного Закону України дозволяє виділити основні структурні елементи права на інформацію, а саме: право збирати, право зберігати, право використовувати та право поширювати інформацію усно, письмово або іншим способом – на свій вибір, які, у свою чергу, структуруються в інші численні інформаційні права, тому вказане право є комплексним» [8, с. 157].

Слушно зазначає К. Калюжний: «Конституційне право громадян України на інформацію за своєю структурою є складним правом, основними елементами якого є: право на вільне збирання інформації; право на вільне зберігання інформації; право на вільне використання інформації; право на вільне поширення інформації усно, письмово або іншим способом, на свій вибір; право на охорону та захист інформації [10, с. 57].

Справедливим є підхід Т. Костецької, яка робить висновок: «Змістовими складовими частинами інших конституційних прав і свобод закріплені такі права, як право давати згоду на збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу; право кожного громадянина на доступ до відомостей про себе (окрім тих, що становлять захищену законом таємницю) в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях; право кожного перевіряти достовірність інформації про себе і членів своєї сім'ї; право спростовувати недостовірні відомості в судовому порядку; право вимагати вилучення будь-якої інформації про себе; право кожного на компенсування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням недостовірної інформації про себе і членів своєї сім'ї; право на забезпечення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної й іншої кореспонденції; право на вільний доступ і поширення інформації про стан навколишнього середовища (право на екологічну інформацію), про якість харчових продуктів і предметів побуту (ст. ст. 31, 32, 50) тощо, які можна визначити як "інформаційні права" у межах досліджуваного поняття» [11].

Варто зауважити, що загалом здійснення соціальних та економічних прав неможливе без вільного поширення інформації, що підтверджується, зокрема, Декларацією свободи висловлювань та інформації, яка була прийнята Комітетом міністрів ради Європи у 1982 р., де зазначено: «Свобода вираження поглядів та інформації необхідна для соціального, економічного, культурного й політичного

розвитку кожної людини та є умовою гармонійного прогресу соціальних і культурних груп, націй та міжнародної спільноти» (п. 4 р. 1) [12].

У національному законодавстві держав світу право на інформацію також закріплене, але має свої особливості. У конституціях низки зарубіжних країн воно так само, як і в міжнародних актах, безпосередньо пов'язане зі свободою слова.

Здійснення права на інформацію значною мірою залежить від наявності відповідних гарантій. Обов'язок держав передбачити такі гарантії та їх здійснювати впливає із міжнародних договорів, у яких вони беруть участь. Так, відповідно до ст. 2 Пакту про громадянські та політичні права держави-учасники зобов'язуються вжити заходів, які можуть виявитися необхідними для здійснення прав, закріплених у Пакті, у тому числі й права на інформацію [3].

Подібні обов'язки держав передбачені у ст. 1 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод [4], ст. 1 Американської конвенції з прав людини [5], ст. 1 Африканської Хартії прав людини та народів [13].

Обов'язки країн далі конкретизуються передусім у конституціях. В Україні загальне положення про гарантії права і свободи людини закріплено в ч. 2 ст. 22 Конституції: «Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані» [2].

Конституція України, на відміну від конституцій інших країн, містить чітку норму щодо гарантій права на свободу думки і слова та права на інформацію: «Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе та членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також права на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації» [2].

Реалізацію права на інформацію неможливо розглядати окремо від відповідних обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування у контексті його забезпечення, які визначено ч. 3 ст. 32 Основного Закону України: «Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею»; відповідно до ч. 4 ст. 32: «Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації»; «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк» (ст. 40) [2].

Висновки. З викладеного можна дійти висновку, що право на інформацію як комплексне право варто розглядати з двох позицій: 1) як елемент права на свободу думки і слова та вільного вираження своїх поглядів і переконань; 2) як самостійне право, що виступає в якості підґрунтя для реалізації інших конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.73 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини): ратифіковано Законом України від 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. American convention on human rights. 22 november 1969. URL: <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm>
6. Конвенція про права дитини від 21 грудня 1995 року: ратифіковано Постановою Верховної Ради від 27.02.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
7. Рамкова конвенція про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року: ратифіковано Законом України від 09.12.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text
8. Вакарюк Л. Основні підходи до розуміння поняття «інформаційні права людини». *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 155–159. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/2/29.pdf>
9. Калюжний К. Сутність інформаційних прав людини в науці інформаційного права. *Юридичний вісник*. 2012. № 4(25). С. 55–58. URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2012/statji_n4_25_2012/Kalygnij_55.pdf
10. Костецька Т. Конституційно-правове регулювання інформаційних прав: деякі термінологічні аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. *Часопис Київського університету права*. 2019. С. 114–117. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_2/114.pdf
11. Декларація Комітету міністрів Ради Європи «Про свободу вираження поглядів та інформації»: ухвалено Комітетом міністрів на 70-й сесії 29 квітня 1982 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_885#Text
12. Африканська Хартія прав людини та народів, прийнята 26 липня 1986 р., Найробі. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/instreet/Rz1afchar.html>

Vitaly Furman. The Right to information in the System of Constitutional Rights People and the Citizen

The article is devoted to the study of the essence, content and structural elements of the right to information, as well as determining the place and role of this right in the system of constitutional human and citizen rights.

It has been determined that the right to information is a comprehensive human right and provides the possibility to freely carry out any actions with it that are not prohibited by law (receiving, using, storing, distributing, transforming), if they do not threaten the information security of a person, society and the state and is considered as a tool for ensuring rights, which promotes public participation or allows a person and a citizen to exercise their other rights. The main structural elements of the right to information are the following: the right to collect, the right to store, the right to use and the right to disseminate information orally, in writing or in another way – at your choice, which, in turn, are structured into other numerous information rights.

The article proves that the right to information enshrined in the Basic Law is a connecting link of the entire system of constitutional rights and freedoms, as well as the possibility of their implementation. The right to freedom of opinion and expression and information in any form should be considered as a personal right of every person, regardless of the fact that in the case of receiving or spreading information during elections of various types, it can be characterized as a political right of a citizen, as well as can also be attributed to cultural human rights, in particular, given the right of everyone to education.

The author emphasizes that the right to information, according to the wording of a number of legal acts, is included as a component of the right to free expression of one's opinion, however, based on the importance of the right to information and its role in the modern world, one can talk about its independence in the system of constitutional human and civil rights, which is related to freedom of speech, freedom of expression of thoughts, ideas, views and beliefs and contributes to the realization of these freedoms and the realization of many other human rights.

Keywords: *human rights, the rule of law, the constitutional right to information, access to information, guarantees and limitations of the right to information, information law, implementation of the right to information.*